

Strategisk plan for jordvern

Toril Austvik

Statsforvalteren i Nordland

Nordlaanten Staatehaaltoje
Nordlánda Stáhtaháldadiddje

— virker til Nordlands beste

Nasjonal jordvernstrategi er oppdatert

- Lagt fram av Solbergregjeringen og vedtatt i Stortinget 16.06.21
- Jordvernbegrepet er oppdatert
 - Jordvern betyr vern av arealer med dyrket og dyrkbar mark, og av jordsmonnet som substans
- Mål om årlig omdisponering er redusert – fra maksimalt 4000 dekar til maksimalt 3000 dekar dyrkajord innen 2025
- Tiltakene i den forrige strategien videreføres + flere nye tiltak

Innspill til rullering av vår regionale strategi

Foto: Toril Austvik

- Disse har sendt innspill
 - Nesna, Saltdal og Beiarn kommuner
 - NIBIO
 - Norsk landbruksrådgivning Nord-Norge
 - Nordland bondelag
 - Jordvern Nordland
 - Nordland fylkeskommune

Kunnskapsgrunnlag

- Nasjonal strategi
- Rapport fra NIBIO (72/2021)
- AR5 og jordsmonnkartlegging
- KOSTRA og SSB-tall
- Nåværende regionale strategi + notatet til strategien
- Nasjonale føringer til regional og kommunal planlegging
- FN sine 17 bærekraftsmål
- Innspill vi har mottatt
- Lover og forskrifter

Bærekraftsmålene forplikter oss til å bevare grunnlaget for matproduksjon, både arealer og jordsmonnets økosystemfunksjoner og produktivitet.

Bevaring av jordbruksarealer er også nødvendig for å unngå arealutvidelse for jordbruksformål på bekostning av skog, naturområder, våtmarker og for å redusere klimagassutslipp.

Strategisk plan for jordvern i Nordland

- Utkast sendt på høring med frist 15.11.
- Ny strategi skal gjelde fra 01.01.22
- Nytt formål:
 - Vi skal ta vare på dyrka og dyrkbare arealer i Nordland og sikre at jordas fruktbarhet opprettholdes. Det vil bidra til å nå FNs bærekraftsmål og sikre at jorda disponeres ut fra framtidige generasjoners behov.

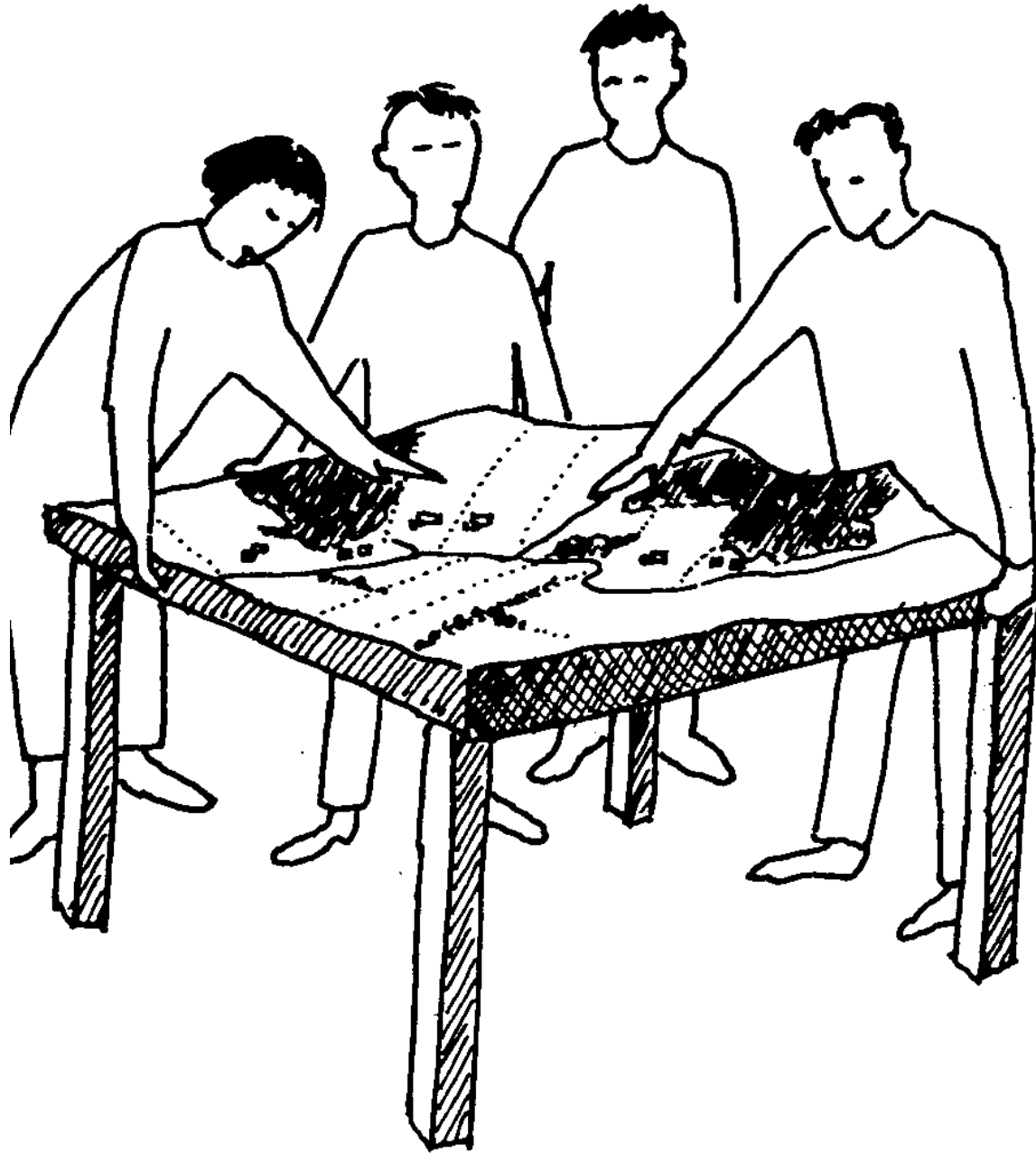
Forslag til resultatmål

- Resultatmål 1: Tap av dyrka jord skal være under 150 dekar i snitt per år for Nordland i perioden 2022-2025
 - Det er særlig viktig å beskytte arealer med dyrka jord av god kvalitet i områder med et godt lokalklima.
- Resultatmål 2: Tap av dyrkbar jord skal være under 150 daa hvert år i snitt for Nordland i perioden 2022-2025
 - Det er særlig viktig å beskytte arealer med dyrkbar jord av god kvalitet i områder med et godt lokalklima.
- Resultatmål 3: Jordbruksarealene i Nordland skal drives.
- Resultatmål 4: Beiteressurser i utmarka skal sikres for fremtidige generasjoner.

Fire Strategier

- Øke forståelsen for hvorfor jordvern er viktig
 - Statsforvalteren må arbeide for at beslutningstakere og fagpersoner har nødvendig kunnskap om jordvernets betydning og oversikt over virkemidler som bidrar til å sikre jordvernet.
- Øke kunnskapen om jordsmonnets kvalitet og dyrkingspotensiale
 - Tilstrekkelig kunnskap om jordsmonnets kvalitet og arealenes produksjonsevne er en forutsetning for jordvern i praksis. De fleste kommunene i Nordland trenger kartlegging av jordsmonnet.
- Styrke jordvern i plansaker
 - Hensynet til jordvern må innarbeides i overordnede planer og i reguleringsplaner
- Bærekraftig forvaltning av jordbruksarealene
 - Landbruksnæringa har et selvstendig ansvar for at jorda holdes i drift og ikke omdisponeres til andre formål enn produksjon av mat og husdyrfôr. Strategien omfatter også kommunenes forvaltning av jord- og konsesjonslov.

Tiltak

Vi foreslår tiltak til de fire strategiene

Vi foreslår at det skal utarbeides årlige handlingsplaner (internt) for å prioritere mellom tiltakene, definere og konkretisere oppgaver som vi kan gjennomføre

Strategi 1 – øke forståelsen for hvorfor jordvern er viktig

Tiltak	Hvem har ansvaret	Statsforvalterens oppgave
Utvikle byer og tettsteder gjennom fortetting og konsentrert utbygging tilpasset forholdene i Nordland	Kommunen	Informere og veilede
Opplæring om bruk av kartgrunnlag som synliggjør arealressursene i kommunene	Statsforvalteren Fylkeskommunen Statens kartverk	Informere og veilede
Opplæring av kommunepolitikere	Kommuneadministrasjonen Statsforvalteren/KS	Informere og veilede
Opplæring av nyansatte i kommunal landbruksforvaltning	Statsforvalteren	Informere og veilede

Strategi 2 – Styrke jordvern i plansaker

Tiltak	Hvem har ansvar?	Statsforvalterens oppgave
Regionale arealretningslinjer	Fylkeskommunen	Høringsinstans
Arealstrategier med tydelige føringer i kommuneplanens samfunnsdel	Kommunene	Informere og veilede
Utarbeide arealregnskap over dyrka og dyrkbar jord i kommunen i forbindelse med utarbeidelse av kommuneplaner	Kommunene	Informere og veilede
Kommunale jordvernstrategier	Kommunen	Holde oversikt over status i kommunene. Informere om behov og verktøy kommunen kan bruke. Tips om utforming/utarbeide en mal.
Alternativvurdering i alle saker som medfører nedbygging/omdisponering av jordbruksareal	Kommunene	Informere og veilede, innsigelse og klage
Gjennomgang av eldre reguleringsplaner ved rullering av kommuneplanens arealdel.	Kommunene	Informere og veilede
Beitebruksplaner	Kommunene, beitelag, landbrukets faglag	Informere og veilede

Strategi 3 – øke kunnskapen om jordsmonnets kvalitet og dyrkingspotensiale

Tiltak	Hvem har ansvaret	Statsforvalterens rolle
Kartlegging av jordsmonnet i kommunene i Nordland	NIBIO	Holde oversikt over status i kommunene. Melde inn behov til NIBIO, synliggjøre behov til LMD.
Oppdatering av AR5-kart	Kommunen	Holde oversikt over status i kommunene. Informere om behov og verktøy kommunen kan bruke. Veilede og informere

Strategi 4 – Bærekraftig forvaltning av jordbruksarealene

Tiltak	Hvem har ansvar?	Statsforvalterens oppgave
Langsiktige jordleieavtaler	Eier av landbrukseiendommer, faglag, kommuner	Informasjon, veiledning, Standardavtale er tilgjengelig på vår nettside
Oppfølging av driveplikten	Kommunene og Statsforvalteren	Informere, veilede og kontrollere
Kontroll av kommunenes jordlov- og konsesjonslovbehandling	Statsforvalteren	Innhente og gjennomgå vedtak fra kommunene om: <ul style="list-style-type: none">• Deling av jordbrukseiendom• Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark• Konsesjon
Når dyrkajord omdisponering bør jorda kartlegges. Det bør lages en plan for hvor og hvordan jorda skal benyttes.	Entreprenører Kommunene Offentlig og private utbyggere	Informere og veilede, Uttale oss i enkeltsaker
Bedre/mer nøyaktig KOSTRA-rapportering	Kommunene	Kontrollere, informere og følge opp
Redusere landbrukets egen nedbygging av jordbruksarealer	Kommunen, landbrukets faglag, Statsforvalteren	Sette det på dagsordenen, invitere til dialog
Drenering av jordbruksjord	Grunneier, landbruksforetak, kommuner og statsforvalter	Informere om ordningen med tilskudd til drenering. Tildele belastningsfullmakter til kommunene. Formidle behov for virkemidler til Landbruksdirektoratet.

Innspill til utkastet

- vi håper på mange innspill
- fristen er 15. november
- innspillene sendes til postmottak

- vi håper planen er vedtatt før nyttår – den skal gjelde fra 1. januar

Landbrukets egen nedbygging

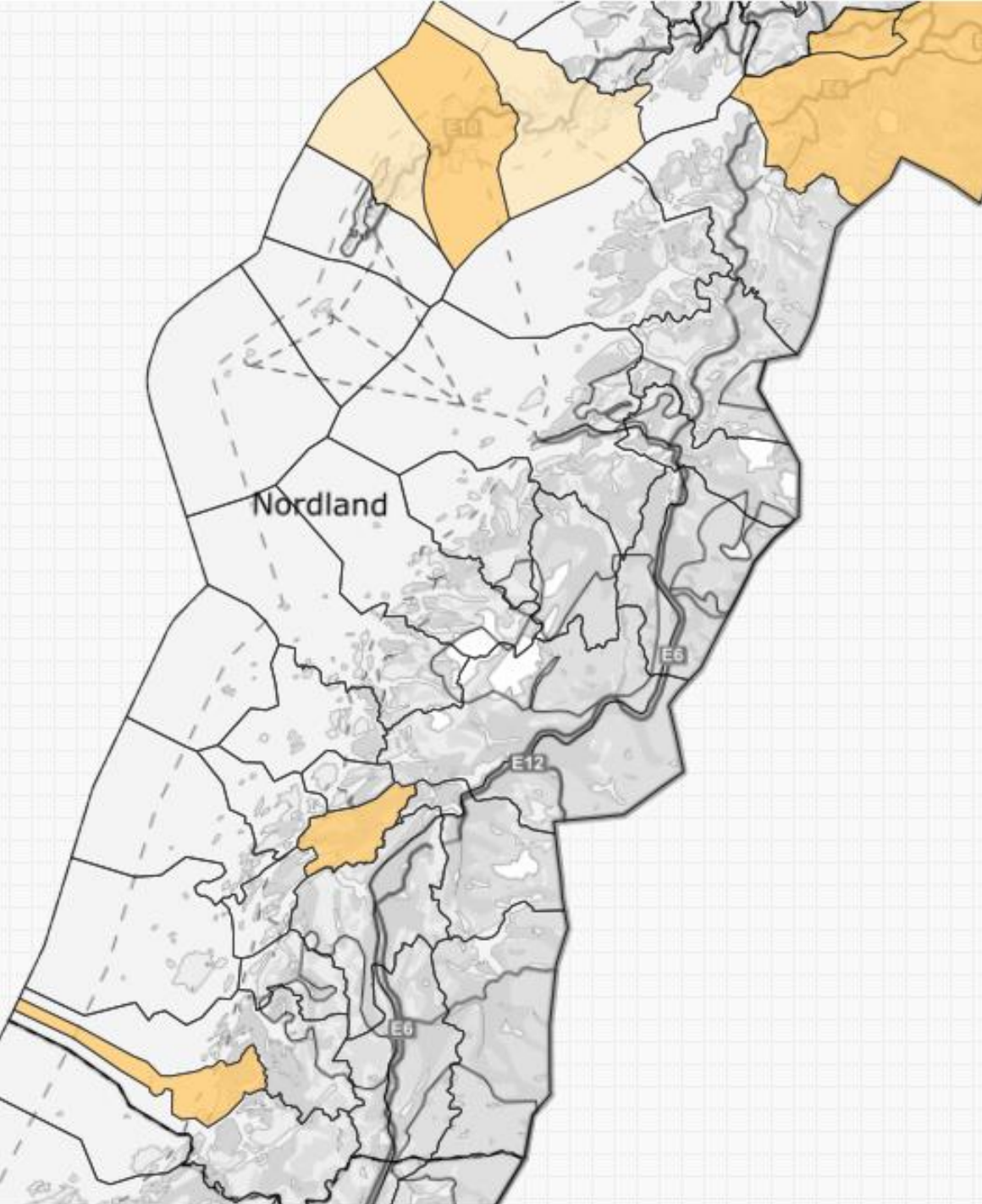
- Nedbygging knyttet til jordbruksproduksjon krever ikke søknad om omdisponering
- Landbrukets nedbygging rapporteres ikke gjennom KOSTRA.

- Nedbygging til landbruksformål: 27 % av det totale beregnede arealet
 - Bygninger
 - Lagringsplasser

- For Nordland har Nibio beregnet at landbrukets egen nedbygging står for under 10 % av faktisk nedbygging mellom 2004 og 2015.

– virker til Nordlands beste

Jordmonnkartlegging

Flakstad, Vestvågøy, Vågan, Evenes, Narvik, Leirfjord og Sømna er kartlagt.

Planen framover

Nordland	Hadsel	2023	19,2
Nordland	Sortland, Suortá	2023	20,1
Nordland	Alstahaug	2024	20,6

Grunnen til at det er gjort lite i Nord-Norge er i hovedsak at det var behovet for erosjonsrisikokart som styrte hvor det ble kartlagt på 90-tallet – da bevilgningene også var større. Da ble korndistriktene prioritert.